

Jim Shepard. Arons bok.

Brombergs förlag. Översättare: Bo Cassel. Första recensionsdag är 2 september

Det finns en svår paradox att hantera kring minnet av Förintelsen. Å ena sidan är det en djup mänsklig plikt att hålla händelsen i hågkomst, på det att den aldrig måtte inträffa igen. Samtidigt riskerar de otaliga romaner och filmer som skrivits och spelats in om Förintelsen att banalisera mänskligheten största brott. När resultatet blir att nazismens förintelse av Europas judiska befolkning och det industriella mördandet i Auschwitz reduceras till en metafor för samtida händelser, om än fruktansvärda, blir jag djupt bekymrad. Därför är det med en viss tveksamhet jag läser romaner om denna tid, skrivna av författare födda långt efteråt. Jim Shepard är amerikans författare som presenterar sig för en svensk läsekrets med "Arons bok". Det är berättelsen om den judiske pojken Aron, även kallad Shemaja "Gud har hört", och hans uppväxt i Warszawa. Berättelsen börjar åren före kriget 1939 och slutar sommaren 1942 då Aron med många andra barn kommenderas ut från gettot till de väntande boskapsvagnarna som ska ta dem på deras sista resa till Treblinka. Aron har svårt att sitta still. Ständigt i rörelse med tusen frågor och en sällsam förmåga att få allt att gå sönder skulle vi idag nog fundera om han passade in för diagnosen adhd. Men då familjen tvingas in i gettot förändras Aron. Han åldras fort och resignerar in i en depressiv vanmakt. Snart utan sina föräldrar tvingas han överleva på gatan tills han träffar Janusz Korczak. Här möter det diktade barnet den historiske barnläkaren, som stred för barnens rättigheter och trots erbjudande om fri lejd följde dem in i döden. Mellan Korczak och Aron uppstår en speciell relation och vänskap där båda vilar sin egen förtvivlan mot den andres mod. "Arons bok" bidrar inte på något sätt till att Förintelsen banaliseras. Tvärtom är den både läsvärd och angelägen. Eftersom att hela historien skildras med Arons egna rastlösa ögon är den befriad från all kväljande sentimentalitet. Det blir ett slags grodperspektiv av en historisk händelse vi tror oss känna till men aldrig till fullo kan förstå. Här finns en annan paradox. Aron är berättaren. Han är bokens "jag". Samtidigt förstår varje läsare att han går samma död till mötes som läkaren Korczak. Aron är en av de döda som talar till oss idag. Gå inte miste om hans berättelse.

Jakob Carlander